

Nr 3.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 februari 1914 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning i fråga om offentlig revision av genom statsanslag eller tullskydd understödda företags räkenskaper och örriga handlingar.

Närvarande: Herrar Pettersson i Södertälje, af Ekenstam, Söderbergh, Trana, * Gezelius, Stårner, * greve Lagerbjelke, Alexanderson, Johanson i Valared, Jansson i Edsbäcken, Olsson i See, Pettersson i Bjälbo, Lindqvist i Stockholm, Holmdahl, Olson i Torsby * och Borg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 7, har herr *Ivar Säfstrand* hemställt, »att Riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning angående lagbestämmelser, som tillerkänna Kungl. Maj:t rättighet att genom fackligt utbildade revisorer i detalj granska genom statsanslag eller tullar understödda företags *alla* räkenskaper och handlingar».

'Till stöd för sitt berörda yrkande har motionären anført följande:
»Det torde väl numera ha ingått i det allmänna rättsmedvetandet att en näring, som genom statsmakternas försorg erhållit ekonomiskt understöd antingen direkt genom statsanslag eller indirekt genom tullskydd, icke kan anses ha en lika fristående ställning gentemot staten som näringar, vilka lita helt och hållet på sina egna krafter och de möjligheter som den fria konkurrensen erbjuder. Men erkänner man att ett av en näring mottaget statsunderstöd i en eller annan form gör denna näring i viss mån beroende av staten, så måste man ock erkänna att staten äger icke blott rätt utan även skyldighet att tillse, att det

Motionen.

Bihang till Riksdagens protokoll 1914. 9 saml. 2 häft. (Nr 3.)

understöd som utgår icke är större än som för det avsedda ändamålet är strängt nödvändigt.

Vi ha tillräckligt många exempel på varthän bibehållandet av ett kanske från början i förhållande till omständigheterna lämpligt tullskydd, som sedermera på grund av utvecklingen visat sig alldeles för högt, kan leda. Och även beträffande för högt direkt statsunderstöd åt ett företag kunna olägenheter befaras, i det ett för stort tilltaget statsunderstöd åt ett företag kan förorsaka, att detta företag aldrig kommer att anstränga sig för att helt och hållet kunna stå på egna ben.

Men hur skall staten få vetskap om huruvida ett av densamma givet understöd blivit större än nödvändigt och lämpligt är? Tydligtvis däri- genom att åt staten gives rätt att i detalj sätta sig in i vederbörande företags affärsställning. Enligt undertecknads mening kan detta icke effektivt ske mer än på ett sätt, nämligen däri- genom att i lag bestämmes att regeringen må, där den så finner behöfligt, utse fackligt utbildade revisorer, vilka — naturligtvis under den strängaste tystnadsplikt — skulle äga rätt att granska *alla* ett på ett eller annat sätt statsunderstött företags räkenskaper och handlingar. Det ligger i sakens natur att även av granskningsresultatet endast de för bedömandet av statsunderstödet storlek absolut nödvändiga siffrorna skulle få offentliggöras.»

*Utskottets
yttrande.*

Förevarande motion synes huvudsakligen avse fastställande genom lag av viss ordning för utövandet av den offentliga kontroll, vilken enligt motionärens uppfattning de företag och näringar böra vara underkastade, som erhållit en av staten gynnad ställning antingen genom direkt understöd eller i följd av tullskydd. För vinnande av sådan kontroll och därmed tillika en säkrare ledning för bedömande av näringslivets behov av statens stöd har motionären föreslagit införandet av en fackmässig revision, varigenom staten skulle beredas möjlighet till ingående granskning av ifrågavarande företags ekonomiska ställning.

Statens direkta understöd till näringslivets främjande utgå i allmänhet antingen i form av anslag utan återbetalningsskyldighet eller såsom lån från åtskilliga fonder. Det synes härvid vara lika uppenbart, att en kontroll från statens sida över användningen av dessa medel är både nödvändig och nyttig, som att staten är oförhindrad att såsom villkor för understödets åtnjutande föreskriva sådan kontroll. En undersökning giver ock vid handen, att detta skett i stor utsträckning på

olika sätt och efter föreliggande förhållanden. I ett stort antal fall skall sålunda jämlikt tid efter annan därutinnan meddelade föreskrifter offentlig myndighet utse representant för det allmänna att deltaga i styrelse för eller revision av statsunderstött företag. I andra fall åter, särskilt sådana där bokföringsskyldighet ej enligt lag föreligger och sådan icke heller lämpligen kan åläggas, såsom exempelvis vid understöd i olika former åt jordbruksnäringens idkare, tillförbindas vederbörande understödstagare att ställa sig till efterrättelse särskilt meddelade kontrollföreskrifter. Beträffande direkt statsunderstödda företag kunna lagbestämmelser av antytt innehåll därför icke anses vara av behovet påkallade. Enligt utskottets mening skulle en dylik lagstiftning fastmera vara olämplig, då den anpassning efter växlande förhållanden, som i detta avseende bör äga rum, helt visst måste försvåras genom uppställandet av allmänna regler, vilkas tillämpning skulle möta praktiska hinder.

Vad vidare angår förslaget om införande av offentlig kontroll över företag, som åtnjuta tullskydd, kan utskottet ej heller i denna del tillstyrka motionen. Tullsystemets inverkan på näringslivet är nämligen av en så allmänt och mångsidigt ingripande art, att det näppeligen skulle låta sig göra att avfatta klara och bestämda regler för den ifrågasatta lagstiftningens räckvidd. Otvivelaktigt skulle dock under dess tillämpning komma att dragas ett stort antal näringar, bland dem jordbruket med dess talrika utövare. Redan härav torde slutas, att en dylik lagstiftning skulle komma att ställa statsmakten inför en uppgift, som den ingalunda kan anses vara beredd att fylla, samt att en sålunda utvidgad statsverksamhet skulle föra allt för långt in på näringslivets område.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 februari 1914.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.